

Høringsinnspill til NOU 2023:14 - Forsvarskommisjonen av 2021 - Forsvar for fred og frihet fra Norske Kvinners Sanitetsforening

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) er landets største kvinneorganisasjon med 43 000 medlemmer og 550 lokalforeninger over hele landet. Vi har over 4000 beredskapsfrivillige, samarbeid med 150 kommuner, og har plass i både kommunale beredskapsråd og fylkesberedskapsråd. I tillegg har vi nasjonale samarbeidsavtaler med Helsedirektoratet, DSB og Politidirektoratet. Sanitetskvinnene har også et engasjement i Heimevernet, med representanter i både Landsrådet og alle distriktsråd.

Både Forsvarskommisjonen og Totalberedskapskommisjonen peker på at vi bruker for lite ressurser på forsvars, sikkerhets- og beredskapsinnsats. Vi støtter kommisjonen i at det *ligger store muligheter i Totalforsvaret*.

Vi ønsker her å trekke frem fire hovedpunkt:

- Håndtering av nye og sammensatte trusler
- Revitalisering av totalforsvaret
- Forsvarets avhengighet av støtte fra det sivile samfunn
- Informasjon, forsvarsvilje og forsvarsevne i befolkningen

Håndtering av nye og sammensatte trusler

Både Forsvarskommisjonen og Totalberedskapskommisjonen er opptatt av myndighetenes evne til å håndtere sammensatte trusler. Felles situasjonsforståelse er en forutsetning for å kunne fange opp og håndtere nye og sammensatte trusler. Derfor støtter vi forslaget om en nasjonal sikkerhetsstrategi, som også må inkludere frivilligheten og bredden av frivillighetens beredskapsressurser. Et nasjonalt sikkerhetsråd kan også bøte på de samvirkeutfordringene som sektorprinsippet påfører de enkelte aktører. De aller fleste kriser er sektorovergripende, så en felles situasjonsforståelse er avgjørende viktig. Vi støtter også forslaget om en nasjonal kunnskapsbase for å styrke samfunnets motstandskraft og totalforsvarsevne. Basen kan danne grunnlag for politikkutvikling og forskningsbaserte råd til myndighetene samt beredskapsaktører i hele krisespekteret, før, under og etter kriser.

Vi kan bidra med:

- Som en frivillig beredskapsaktør kan vi bidra med våre erfaring og kompetanse inn i arbeidet med en nasjonal sikkerhets- og beredskapsstrategi.
- Vi har tatt initiativ til en studie på Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) for å kartlegge frivillige organisasjoners rolle i Totalforsvaret. Studien er et samarbeid mellom Sanitetskvinnene, HV, DSB, Norsk Folkehjelp og Røde Kors. Studien skal etter planen være klar ved slutten av 2023, og vil kunne brukes som kunnskapsgrunnlag i politikkutvikling.

Revitalisering av totalforsvaret

Skal hele samfunnets samlede ressurser utnyttes på best mulig måte i alle typer kriser, er det behov for en helhetlig tilnærming. Vi støtter kommisjonen i det, og ser helt klart behovet for:

- En tydeligere strategisk retning for Totalforsvaret.
- En tydeligere beskrivelse av hvem som har hvilke roller.
- Å utvikle bedre samvirkearenaer. Her er fylkesberedskapsråd og kommunale beredskapsråd viktige møteplasser. Det bør forskriftsfestes at alle kommuner bør ha beredskapsråd.

- En styrking av Statsforvalters og fylkesberedskapsrådets mandat i hele krisespekteret.
- En økonomisk forutsigbarhet for å sikre at frivillige beredskapsaktører har forutsetninger for å være gode samvirkeaktører.
- En strategi for å nå ut til hele befolkningen med kunnskap om hvordan den enkelte kan bidra.

Norge har i dag en uhensiktsmessig og komplisert regional organisering der politi, helse og øvrig myndighetsapparat har ulike geografiske ansvarsområder. Det er vanskelig å se noen positiv effekt av at svært få samvirkeaktører har sammenfallende geografiske grenser. Det er en stor utfordring, spesielt for frivillige organisasjoner som har begrensede ressurser og må bruke uforholdsmessig mye frivillig tid på å manøvrere i et fragmentert system.

Sanitetskvinnene er en av få beredskapsorganisasjoner som knapt mottar offentlig støtte. Det kan være en konsekvens av at beredskapsfeltet er fragmentert, og der ingen tar ansvar for den del av beredskapen vi tilhører. Det legges stor vekt på den spisse enden, lite på forpleining og forsyning som er avgjørende for at den spisse enden får utholdenhet. Myndighetsapparatet fremstår ofte lite samkjørte, og det er vanskelig å se hvem som har ansvar for helheten.

Vi kan bidra med:

- Å øke kunnskapen om Totalforsvaret i befolkningen, som igjen vil øke vår reelle evne til koordinering.
- Vi har tatt initiativ til regionale Totalforsvarssamlinger i samarbeid med DSB, Statsforvalter og blant annet Heimevernet. Her har bredden av samvirkeaktørene deltatt. Dette har vært viktige regionale arenaer for å avklare kapasiteter knyttet spesifikt opp mot Totalforsvaret, og for å utfordre ulike aktører på egne kapasiteter og behov. Dette konseptet har blitt gjennomført i tre fylker med god støtte fra Forsvarsdepartementet, og kan også tas ned på kommunalt nivå.

Forsvarets avhengighet av støtte fra det sivile samfunn

Skal vi håndtere større hendelser i hele krisespekteret, kreves det at de sivile og militære beredskapsressursene samarbeider. Vi trenger et beredskapsløft, og beredskap har en kostnad. Men beredskap er imidlertid mye mer enn Forsvaret. Forsvarskommisjonen beregner kostnaden ved en styrket forsvarsevne. Vi merker oss at en satsing på det sivil-militære samarbeidet ikke kostnadsberegnes, i motsetning til Totalberedskapskommisjonen som anslår et straksbehov i størrelsesorden 80-100 millioner. Skal frivillige beredskapsorganisasjoner ha forutsetninger for å være gode samvirkeaktører, vil det ha en kostnad.

Vi kan bidra med:

- Den store økonomiske satsingen som kommisjonen foreslår til Forsvaret de nærmeste årene, vil kreve bred støtte i det sivile samfunnet. Det er viktig å få støtte og engasjement i befolkningen for prioriteringer innen stats- og samfunnssikkerhet og her kan frivillige beredskapsorganisasjoner bistå. Sanitetskvinnene har også et langvarig engasjement i Heimevernet.

Informasjon, forsvarsvilje og forsvarsevne i befolkningen

Statssikkerhet og samfunnssikkerhet er tett sammenvevd. Dagens sammensatte trusselbilde krever sammensatte virkemidler. En avgjørende viktig faktor for å stå mot trusler er mobilisering av et folks motstandskraft, og i det spiller frivillige organisasjoner en nøkkelrolle. Vi har stor tillit i

befolkningen, vi er over hele landet og vi når frem til mennesker myndighetene ikke alltid når. Vi oppfordrer dere sterkt til å styrke frivillighetens rolle i totalforsvaret. At overordnet koordinering og samordning blir tydelig, at insentivene for å ta frivilligheten i bruk styrkes og at vi kompenseres for den innsatsen vi yter slik at vi kan fortsette å stille opp for mennesker over hele landet når krise og krig truer.

Sanitetskvinnene skyves ut av justissektorens støtteordninger og mottar ingen økonomisk støtte derfra, selv om vi har vært i aksjon ved alle større hendelser som ved leirskredet i Gjerdrum og stormen Hans. Over forsvarsbudsjettet mottar vi støtte til informasjonstiltak. Skal vi utnytte det potensiale som ligger i frivilligheten krever det en samordnet og styrket finansiell satsing fra myndighetenes side.

Vi kan bidra med:

- Medlemmer med lokalkunnskap, lokalt nettverk og høy tillit i sine lokalsamfunn.
- Å fortsette å bygge en sterk beredskapsorganisasjon med kommunale avtaler. Å koordinere frivillig beredskapsinnsats krever investeringer i kunnskap, utstyr og infrastruktur.
- Delta i inn i relevante beslutnings- og koordineringsfora nasjonalt, regionalt og lokalt. Vi oppfordrer myndigheter til å invitere frivillige organisasjoner.

Med vennlig hilsen,

Norske Kvinners Sanitetsforening

Malin Stensønes

Generalsekretær